

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Qvæstio IV. Quid animarum Curatoribus in hoc processu, aduersus sagas
præsertim circa Sacramentorum & sepulturæ administrationem
faciendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

eo magis placeret expressè statui, vt iudicis arbitrio quàm paucissima committantur. Ita Delrius.

33 Cuius vti generalem hanc existimationem, curandum videlicet esse, vt in hac re iudicis arbitrio quàm paucissima committantur, valdè probo, ob dictas superius causas; ita particularia illa puncta ab eodem relata, speciatim verò primum & secundum, tanquam minus probabile, *question. præcedenti* non leuibus argumentis improbanimus. Suaderem ego potius, vt ex solis denuntiationibus sagarum, præsertim necdum pœnitentium, nulla persona bonæ & integræ famæ torqueatur, vel etiam capiatur, vt *ibidem* fusius deduxi. Sed & cætera quædam à Delrio arbitrata, quæ *superius* retulimus, non omninò firma esse, partim antea monuimus *hac ipsa questione*, & satis constat ex multorum aduersantium Doctorum auctoritate; partim magis patebit ex sequentibus, vbi ex ijs quædam vltèrius speciatim expendentur.

QVÆSTIO IV.

Quid animarum Curatoribus in hoc processu, aduersus sagas præsertim circa Sacramentorum & sepultura administrationem faciendum.

Ad S. Thomam 2. 2. q. 67 a. 3.

34 **E**st hoc tertium quæsitum generale, circa processum in causa sagarum, spectans ad officium Cōfessarij; quod rursum plures sub se quæ-

stiunculas continet. Primo enim quæritur, an fieri possit, vt aliquando priuatim innocentia persona iam confessa & damnate Confessario innotescat: & an tunc iudicem moneri debeat, quantique eius monitio facienda. Supponimus autem, vt in alijs criminibus, ita etiam in hoc crimine, non expedire, vt Confessarius ante cōdemnationem, reorum confessiones excipiat, vt monet etiam Delrius *lib. 6. disquis. cap. 1. sect. 3.* Vix enim illi ante cōdemnationem verum fatentur; siue quia sibi timent à delatione: vel quia sperant, se opera & fauore Confessarij adiutos, cōdemnationem & mortem euasuros.

Hoc posito, ad propositam quæstiunculam respondetur sequentibus assertionibus.

35 ASSERTIO I. Fieri, Deo permitte, absolutè potest, vt siue legitimus sit processus, siue illegitimus, nonnunquam etiam innocentes damnentur. Hæc assertio à nemine, quod sciam, apertè negatur; & patet ex dictis *qua. 1. princip. 4.* Et quidem si illegitimus sit processus, sæpè etiam fieri posse, vt innocentes damnentur, nemo negauerit: cum talis processus sua natura cū periculo innocentum sit coniunctus: nec vlla certa ratio vel principium sit, ob quod negetur: Deū æquè in hoc, ac in alijs criminibus, ob iniquitatē iudicum, eorumque illegitimum procedendi modum, nonnūquam permittere, vt etiam innocentes damnetur, vt patet ex iudicijs tot Martyrū, qui olim ob iniquitatem iudicum iniu-

iniuste damnati fuerunt, & alijs ibidem dictis.

86

Hinc verò sumitur argumentum, fieri posse, vt etiam in legitimo processu, aliquando, etsi rarius, cōdemnentur innocentes. Vt si quis legitimum vocet processum, quo ob solas denuntiationes sagarum condemnentur personæ denuntiatae. Cur enim si Deus nonnunquam permittit, vt iudices aliquando illegitimos processus instituant, atque ita facile condemnent innocentes, non etiam possit permittere, vt innocentes denuntientur; quasi verò plus obistere teneatur diuina prouidentia, ne sagarum denuntiantium mendacijs, quàm iniquitate iudicis innocentes pereant. Quod si in legitimo processu rarius innocentes damnantur, quod libens fateor, id non accidit, quod Deus extraordinaria prouidentia innocentium interitum impedire soleat, aut teneatur; sed quia ipse processus, hoc ipso, quod legitimus est, per se ac sua natura cum periculo innocentium non ita moraliter coniunctus est; quandoquidem si morale periculum innocentium cōtineat, iam hoc ipso legitimus nō est censendus, vt *eadem questio, i. princip. 3.* docuimus.

87

Ex quibus colligitur, parum firma esse quorundam pronuntiata, quibus illi persuasum esse volunt, nullum in hac re morale periculum innocentium extimescendum esse. Vt cum aiunt, *vix vnquam permissum innocentes nominari: quod si nominati, mox il-*

lorum innocentiam, Deo sic disponente, pati fieri, iuxta doctrinam Binsteldij de confessionibus maleficarum sub fin. & Delrium lib. 1. disquis. 9. 12. §. 5. Item etsi Deus patiatur, interdum innocentes infamari, non tamen patitur damnari, vt ait idem Delrium lib. 5. sect. 16. §. 7. cum tamen ipsum Delrium eadem questio, i. non immerito timentem retulerimus, ne quandoq; in hoc processu, innocentes cum nocentibus pereant, si processus eiusmodi minus caute & circumspectè instituat.

Certè inter alias, hæc non leuis est querela sapientis *Ecclos. cap. 4. v. 1. Verti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum (calumniatorum) violentia cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos, quam viuentes: & feliciorum vtroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala, quæ sub sole sunt.*

ASSERTIO II. Sed & fieri nonnūquam potest, vt Confessarius moraliter certus reddatur, personam denuntiatam & damnatam esse innocentem. Hanc assertionem contra nonnullos contrarium asserentes, cū pluribus viris grauibus & prudentibus, adde etiam pijs & doctis, quibuscum in hac materia sæpius contuli, mihi persuadeo, ob causas sequentes.

Nam I. Etsi quidem ex sola, eaque constante negatione personæ damnatae, id sufficienter constare non possit; potest tamen id moraliter constare, si ad negationem eiusdem personæ

88

sonæ accedant negationes & reuocaciones constantes aliam, præsertim plurium, quarum indicio persona illa denunciata fuit, quæque iam secundum omnes circumstantias verè pœnitentes morti ac mortis pœnam sustinere decreuerint; siue dicant, se vi tormentorum coactas, siue etiam propria malitia, aut ex pacto seu conuentione, eiusmodi personam innocentem denunciassent. Si enim in foro externo plurium sagarum, quamuis impœnitentium, denuntiationibus creditur, ad inculpandum, quare non in foro interno pœnitentia, iam pœnitentibus ac mortè subituris, fides habeatur ad exculpandum? cum præsertim ea sit conditio huiusmodi personarum, vt ante pœnitentiam nocere velle innocentibus merito præsumantur, non autem post pœnitentiam occultare velle nocentes, quos sub peccatum mortali prodere tenentur.

90 II. Tanta aliquando, tamque cõstas, & seria apparere potest alicuius personæ condemnatæ pœnitentia, & ad Deum conuersio, dum libenter se pro suis cæteris peccatis, ad mortem paratam offert, nec ab ea vllatenus liberari expetit; dum continuis lachrymis & lanætis sua peccata deflet, & vltroneis supplicijs spõrè castigat; dum diuinæ prouidentia, ipsique iudicium dispositioni demisse se subijcit, ac in hac dispositione animi diu & constanter perseuerat; vt merito & prudenter Confessarius sibi persuadeat, eam retractionem de

immunitate à peccato veneficij, veram præsertim ac fide dignam esse: non solum quia Confessarius vniuersim pœnitentis dictis credere debet, sed etiam quia difficile est, sub tali dispositione hypocritam latere, & non aliquo signo se prodere.

91 III. Ex ipsa itidem cõfessione personæ denuntiantis fieri potest, vt Confessario certò constet, ex priuato ac particulari odio, quod iã olim aduersus personam denuntiatam habuerit, denuntiationem eiusmodi profectam fuisse, & indicia quæ denuntiationi adminicularentur confinxisse ac supposuisse. v.g. ollam vnguentariam in eius cubiculum aut domũ intulisse, testes seu accusatores falsos subornasse, etsi iã fortasse mortuos, falsam famã sparsisse &c. Quid ni tunc existimet Cõfessarius, processum, qui talibus indicijs nitetur, aduersus innocentem susceptum re ipsa fuisse frustratorium & à veritate facta aberrantem?

92 IV. Etsi quorundam sit sententia, innocentiam à persona condemnata probari non posse, docendo *suum alibi*, vt loquuntur, hoc est se illo tempore & die, quo denuntiatum fuisse in conuentu sagarum, alio loco, puta domi suæ fuisse, & hoc multis testibus fide dignissimis probari posse, vt speciatim etiam docet Binsfeldius *membr. 1.* & Delrius cit. qu. præced. eo quod in hoc crimine necessaria non sit loci & diei designatio, quodq; licet necessaria foret, cõstet maleficas non semper in persona

c

pro-

propria conuentibus illis adesse; sed cum adesse non possunt, personam illam à demone proprio repræsentari; quod de Doctore Flaet, alijsq; Treuirensibus satis constat ex actis iudicialibus: negari tamen non potest, probabilem etiam esse eam sententiam Doctorum, qui afferunt, eiusmodi denuntiationes singulares & indefinitas, etiam in criminibus exceptis, parum momenti habere ad torquendum & condemnandum denuntiatum. Ita enim cum multis alijs sentiunt Clarus §. finali *question.* 35. & Pegna apud Delrium *lib. 5. append. 2. quest. 10.*

93

Quo posito, si Confessario alicuius fide digni testimonio constet, personam denuntiatam prædicto tempore & die, non in conuentu sagarum, sed alio loco, puta domi suæ fuisse, nihil obstabit, alijs pœnitentiæ ac sinceritatis indicijs adminiculantibus, eum moraliter certum reddi, reuocationem esse veram ac sinceram: quando esto diabolus nonnunquam per se ipsum aliarum sagarum personas repræsentet, nihil est tamen, quod conuincat, eum non posse etiã subinde, Deo extraordinariè permittente, alicuius innocentis personam repræsentare, vt dictum *quest. 1.* idque re ipsa aliquando accidisse, fide digna relatione constat.

94

Nec obstat, quod non obstantibus omnibus his indicijs, reuocationi absolute falsum subesse possit, vt patet ex èplo illius Hispanæ mulieris Magdalene Crucie, quæ grauibus, pijs ac

doctis etiam viris factum fecit: siquidem hoc ferè commune est cuius certitudini morali & humanæ, vt ei absolute falsum subesse possit: sicut etiam subesse potest iudiciali notitiæ criminis, quantumuis moraliter certæ. Satis est, notitiam priuatam innocentie tam certam aut etiam certiorrem esse posse, quàm sit ea notitia, quæ ex criminali processu comparatur.

ASSERTIO III. Posita eiusmodi notitia moraliter certa, ad Confessarium pertinet, iudicem prudenter informare; qui etsi non continuo fidem extraiudiciali eiusmodi depositioni contra notitiam legitimo processu iudiciali partam adhibere teneatur, debet is tamen diligenter tam processum iudicij, quàm præsentia innocentis indicia ad mentem reuocare & expendere, an forsan ex his in processu iudiciali aliquis error commissus deprehendi possit; vt illud demum statuatur, quod æquitati naturali magis consentaneum videretur.

Hæc assertio est ex mente omnium illorum, qui per extraiudicialem reuocationem criminis, post sententiam mortis reo denuntiatam, puta factam tempore confessionis, vel Eucharistiæ, docent elidi præcedentem alterius nominationem, vt inferius dicitur. Ratio est, quia tamen si notitia illa innocentie extraiudicialis ac priuata sit, valere tamen eò potest, vt ex ijs iudicialis processus examinetur, ac si fieri potest, error commissus publica etiam ac iudiciali notitia innotescat.

tescat; ita quidem vt nonnunquam etiam executio sententiæ tantisper differatur, dum causa ipsa denuo accuratius examinetur.

Sicut etiam cum iudex priuata scientia aliquem nouit esse innocentem, qui iudiciali processu nocens probatus est, etsi non teneatur idcirco innocentem absolueret, tenetur tamen inquirere & operam dare, vt error commissus deprehendatur, etsi fieri potest, nouo processu instituto innocentia denunciati publicè ac legitimè contestata fiat, vt omnes fatentur, & suo loco dictum *quæstio 4. dub. 2. disput. 4. de iustit. in 2. 2. S. Thom.*

97 Et quamuis Delcius q. 18. asserat, graues iudices hac in re non solere, aut debere stare dictis Confessariorum; scio tamen, in hoc crimine, nonnullis locis differri solitam executionem, quoties reus post damnationem crimen impositum retractauit, idque eo magis fieri tunc conuenit, quando ipsius Confessarij iudicium, prudensque innocentiae credulitas accedit.

Nec obstat, quòd in Constitutione Carolina a 91. statui videatur, si reus in via ad supplicium, vel in ipso supplicio reuocet confessionem suam de se, eum reuocatione contempta, omninò adhuc puniendum, vt cum Mascardo *de probat. volum. 1. concl. 3. 3. num. 23.* & Binfeldio *in leg. 7. cod. de maleficiis & Mathematicis q. vlt.* refert Delcius *cit. q. 18.*

98 Nam reuera citatus articulus Carolinae constitutionis non bene al-

legatur, nec id decernit, sed potius contrarium in hunc modum. *Quod si accusatus ipso die iudicij delictum negauerit, quod antea legitimè constanter fuerat confessus, ac iudex ex ea confessione per explorationem omnium circumstantiarum deprehenderit, eam retractationem à reo solum ad impediendum legitimum iuris processum fuisse susceptam, sicut iam antea art. 56. alijsque nonnullis subsequentibus, vsque ad articul. 62. de constanti cognitione seu confessione dictum est: tunc iudex duos illos constitutos assessores, qui vna cum ipso libellum confessionis praelegi audierunt, sub iuramento interroget, vtrum praelectam confessionem audierint: & si affirmauerint, idem iudex omnino consultationem ac deliberationem instiguet apud Iurisperitos, seu alijs locis ac modis, vt inferius significatur. Et quoniam duo assessores illi in hoc casu non vt testes sed vt Comiudices agunt, idcirco à iudicio & sententia ferenda excludendi non erunt.*

99 Ex quibus colligitur, iuxta Carolinae Constitutionem, eiusmodi retractationem à iudice non planè negligendam & contemnendam, sed potius expendendam esse, habita etià, vbi opus erit, cum viris doctis & peritis deliberatione, quid in eo casu factò opus sit; idq; etiam si retractatio solum ad impediendum legitimum iudicij processum facta fuerit: quanto magis, si ex indicijs constet, eam non temere & malitiose, sed bona fide ac ex debito fuisse factam, vti in nostro casu accidit.

100 Quæritur secundò, an saltem in extremo vita Confessarius innocentem

e. 2. adi.

adire debeat, ad reuocationem criminis, sibi, aut alijs falso imposti. Supponitur, non peccare mortaliter eum, qui ante mortis sententiam, vt effugiat grauem torturam denuò inferendam, falsum crimen semel sibi impostum non reuocat, metu tormentorum, vt ex communi docent Angelus V. *Detraction* n. 6 Syluester *eadem quest.* 3. Sorus *de iust. lib. 5. quest. 1. ar. 6.* & Lessius *de iust. c. 11. n. 41.* & sequentibus, qui n. 48. addit, non teneri reuocare, quãuis antea periurio illud confirmasset, si prudenter metuit, se rursus ad tormenta raptum iri (vti ordinarie fieri solet) ac posse sine peccato mortifero, in eo persistere & mori, vt etiam dictum qu. 4. dub. 5. nu. 99. *disp. 4. de iustia ad 2. 2. S. Thom.*

101
 ASSERTIO I. Is qui falsum crimen sibi imposuit, iuxta consuetam locis quibusdam forensium iudiciorum praxin, non tenetur sub peccato mortali nec in extremo quidem vitæ, cum iam est occidendus, crimen confessum reuocare, suamque innocentiam contestari: quare ad hoc nec à Confessario quidem adigendus est. Ita docet Lessius loc. cit. nu. 49. itemque Petrus Nauarrus *lib. 2. de restit. c. 4. num. 134.* & alij, qui alioqui putant, seipsum falso infamantẽ de peccato, pro quo afficiendus est morte, peccare mortaliter. *Ratio est,* quia hæc reuocatio, iuxta quorundam iudiciorũ praxin, (in qua nulla propè eius reuocationis haberi solet ratio) ad exculpandum reuocantem nihil, vel parum prodest; aut si vel

maximè profutura sit, certò periculo exponit reuocantem, ne ad bancũ iuris reductus denuò examinetur, & torqueatur. Sicut ergo metus grauis torture liberat ab obligatione reuocandi crimẽ ante damnationem, ita hoc casu etiam post damnationem.

101
 ASSERTIO II. Quod si tamen ex retractatione criminis, in articulo mortis facta, spes certa sit, seu famæ recuperandæ, seu mortis euadendæ, citra metum nouæ & grauis torture, tunc reus tenetur falsam de se confessionem in extremo retractare. Ita docent Nauarrus *Manual c. 18. nu. 28.* Petrus Nauarrus *lib. 2. de restit. cap. 4.* & Valerius *lib. 24. praxis fori penitent. num. 90.* & alij, qui etiam eidem tamen addunt, si nihil se hac retractatione profecturum speret, tunc posse tacere. *Ratio est;* quia quiuis tenetur sub mortali, quoad commodè potest, tum vitam, tum famam suam integram tueri. Neque verò retractationem eiusmodi nullius prorsus momenti habendam, accedente præsertim Confessarij testimonio & iudicio, iam supra monuimus à num. 94.

103
 ASSERTIO III. Si damnatus (seu nocens sit seu innocens) alium quendam innocentem denuntiarit, tenetur sub peccato mortali non solum ante condemnationem, sed si tunc nõ fecit, etiam post damnationis sententiam, falsam eiusmodi denuntiationem reuocare: ad quod etiam à Confessario compellendus est. Ita ex communi Toletus *l. 5. c. 66. n. 7.*
 vbi

vbi ait: Qui imponit alteri crimen falsum, peccat mortaliter contra iustitiam &c. ob id obligandus est à Confessario, verum aperire, licet pareretur mille torturas. Idem habet Lessius de iustit. cap. 11. dub. 15. in fine; vbi ait: Si ex infamia falsa periculum vite vni vel pluribus impendet, teneris etiã cum vita periculo reparare, ex communi Doctorum; quia tunc obligaris non ratione solius infamiae, sed ratione damni. Neq; huiusmodi retractationem pro nihilo habendam à prudenti iudice, iam antea num 79. in simili, & hic questione precedentis notauimus.

Si quis tamen sequatur, ipsaque praxi seruari aduertat eam sententiam, quæ negat, per huiusmodi reuocationem in extremo vitæ factam tolli aut infirmari factam antea denuntiationem; is consequenter existimare poterit, denuntiantem, in eo mortis articulo, (saltem cum aliquo suo incommodo; & sub peccato mortali) obligatum non esse, ad reuocationem, quia inutilis esset. Eam vero sententiam, præter Delrium lib. 5. sect. 5. num. 4. & append. 2. q. 18. (vbi etiam citat Consilium facultatis Ingolstadtensis Theologicæ ac Iuridicæ anno 1590. scriptum) indicat etiã Gregorius de Valentia disp. 6. qu. 13. punct. 4. §. 5. vbi tamen potius de reuocatione propria confessionis, quam alienæ denuntiationis loquitur, cum ait: Tertium est, post sententiam condemnatoriam rite latam, nullus amplius inficiationi aut tergiversationi reorum datur locus, etsi pie admodum ac bene animo esse dispositi videantur, cum priora retra-

ctant. Prioribus enim confessionibus & denuntiationibus solenniter atque ex iuris ordine factis standum est; tum vt firmitatē suã obtineat processus iuridicus; tum vt esse possit finis huiusmodi actionum; tum ob alias rationes, quibus hoc ipsum ex sententia Doctorum probat Binsfeldius circa conclus. 5. part. 2. Sed contraria sententia, nimirum absolutè reuocandã esse falsam denuntiationem innocentis, vt vidimus, est communis, veriorque & tutior, & oppositæ sententiæ fundamentum minus est probabile, vt hæc & præcedenti questione dictum, præsertim, quia esto talis denuntiatio non penitus tollat priorem denuntiationem; fieri tamen non potest, quin eam aliquo modo infirmet, vt cautius contra denuntiatum procedatur.

ASSERTIO IV. Cauendum tamen Confessario, ne vel importunè sapius ipsi res inculcet, si quem iniquè denunciauit, vt retractet; neue retractationem à damnato sponte factam imprudenter & cum scandalo euulget. Primum monet Binsfeldius de confess. malefic. cit. memb. 2. post 5. conclusionem. Ratio est; quia importuna eiusmodi inculcatio, in animo iam antea satis perturbato, præter superuacaneam anxietatem, facile etiam mouere potest scrupulum & suspicionem falsæ depositionis, etiam si is reuera nullius sibi conscius sit.

Huc spectat etiam, quod constitutio Carolina 4. 103. Confessarios reorum admonet, ne reos inducant, vt

quod de seipſis, aut alijs vere confeſſi fuerunt, denuo reuocent; quia nulli conuenit, reorum malitiam, contra bonum commune, & cum damno proborum, falſitate ac mendacijs tegere, & ad mala propaganda opem conferre, &c.

Posterius monet Delrius lib. 5. diſqu. append. 2. q. 18. vbi ait: *Nec circumſpecti Confeſſarij ſolent in vulgus tales excuſationes ſpargere, gnari ſcandalum certum, fructum vero incertum fore.* Itaque præſtabit ac ſufficiet plerunque, reuocationem iudici, alijsue, qui iudicio præſunt, intimare, vi hac ratione, tū innocentibus denuntiatis conſulatur, tum proceſſus ipſe deinceps cautius, & quoad fieri poteſt minori innocentum periculo inſtituatur.

106

Quæritur tertio, *utrum ſagis, nec confeſſis, nec plene adhuc conuictis, ſed grauiſſime ſuſpectis, morituris in carcere Euchariftia, mortuis ſepultura negari poſſit, vel vterius contra eas procedi.*

ASSERTIO I. Si quando ſuſpicio eiufmodi eſt violenta, quæ non facile deponi poſſit, eo quod indicia ſint graua, & in contrarium nihil ſit, quod ſuſpicionē purget aut eleuet, tum poteſt quidem tali perſonæ extra mortis articulum, negari Euchariftia; idque etiam publice, ſi ſuſpicio ſit publica: ſecus ſi ſuſpicio vel indicia criminis per torturas, ſeu alios modos ſufficienter ac legitimè ſint purgata. Priorem partem ex communi Theologorum ſententia poſt S. Thomam, Richardum, Alenſem, Gabrielem, Antoninum tradit Suarez 3. part. tom. 3. diſp. 67. ſect. 6. Ratio

eſt, quia cum ex vna parte ſuſceptio eius Sacramenti non ſit adeo neceſſaria extra articulum mortis; ex altera parte, talis ſuſpicio admodum urgeat, grauemque timorem ac propemodum opinionem violandi Sacramenti ingerat, recte exiſtimatur, ob irreuerentiam Sacramenti vitandam, abſtinendum à communicatione Sacramenti. Id quod ita etiam in praxi obſeruari videmus; quia ante inquisitionem & torturas ſuperatas, quibus criminis ſuſpicionem purgari ſuperius diximus, non ſolent eiufmodi perſonæ communicari.

Posterius pars eſt itidem ex mente communi Doctorum: qui docent, torturis ſuperatis, ſufficienter purgari impoſiti criminis ſuſpicionem, id quod maxime verum eſt, vbi non ſunt alia indicia criminis, præter denuntiationes complicum. Ratio eſt, quia tunc ceſſat violenta & iuſta criminis ſuſpicio, utpote iam tormentis legitimè purgata. De qua re plura hic qu. 1. princip. 5.

107

ASSERTIO II. Sed & durante violenta ſuſpicione, in mortis tamen articulo, non eſt deneganda captis debitam pœnitentiam alioqui præſeferentibus, Euchariftia, etiam ſi crimen negent. Ita Suarez loc. cit. & Gregorius Tholoſanus Syntagmate Iuris Canon. lib. 1. tit. 9. cap. 8. Ratio eſt; quia in foro ſpirituali conſcientiæ, vbi agitur de ſalute animæ, illæ circumſtantiæ mortis propinquæ, & inſtantis tribunalis vltimi videntur maximi

108

maximi ponderis, ad deponendam suspicionem, saltem in ordine ad Sacramentum administrandum; quod in articulo mortis nemini fidelium, nisi aperte impœnitenti, denegandum est; iuxta *Capit. super eo de hæreticis in 6. & Glossa in Clem. 1. de pœnit. & remiss.* communiter à doctõribus receptam. Vnde etiam per motum proprium Pij V. Anno 1569. in Hispania abrogata est consuetudo, non dandi communionem dånatis ad mortem, vtestatur Suarez *disp. 69. sect. 3.* quam consuetudinem olim etiam in Gallia fuisse tradunt Nauarrus *cap. 25. Manual. num. 27.* & Julius Clarus *q. 99. num. 3.* Nec ab hac doctrina dissentit Valentia *disp. 6. qu. 1. pun. 4. §. 5.* vbi præscribit, vt rei post sacramentalem confessionem muniantur quoque sacra Eucharistia, pridie ante, vel quatuor saltem horis ante supplicium, si forte ob aliquam causam prius fieri non possit, &c.

107
108
109
ASSERTIO III. Ob solam causam violentæ suspicionis, nemo potest Ecclesiastica sepultura priuari, si pœniteat. Est itidem communis Doctõrum. Ratio sumitur tum ex dictis; si enim Eucharistia non est neganda, multo minus sepultura, in qua minus est sacrilegij periculum; tum quia nullo iure talibus sepultura negatur, de quo Syluester V. *sepultura q. 9.* Gregorius Tholosanus *Synag. iuris lib. 1. tit. 15. cap. 7.* Henricus Canisius in *summa l. 3. tit. 12.* tum quia etiam ij, quibus alioqui interdicitur

sepultura, si tamen pœnitentes absoluantur, à Parocho suo sepeliendi sunt, iuxta *Capit. Finale de sepulturis.*

Qua de causa etiam Delrius *lib. 5. disquis. sect. 19.* iudicem lecus facientem peccati mortalis damnat, cum de eiusmodi maleficis in carcere mortuis, ante damnationem, ait: *Si vero non vi sibi illata, sed agridudine, vel debilitate, aut incommoditatibus carceris morerentur ante sententiam; in hi ego prorsus sequerer communem illam sententiam, ad eo vt si in talem non legitime confessum aut conuictum iudex scians, cum non patiatur Ecclesiastica tradi sepultura, peccet mortaliter, & actione iniuriarum conueniri à propinquis defuncti possit, iuxta capit. Placuit, & capit. ex parte, de sepulturis. Neque hac in re, inquit, praxin contrariam proferunt Doctõres, sed omnes volunt vnanimister, quo ad hoc iura seruari.*

ASSERTIO IV. Licitum tamen est iudici, protestationem interponere, & litem cœptam contra mortuum prosequi: seu agendo in locis, vbi bona confiscantur, ad bonorum confiscationem, aut saltem ad memoriæ damnationem, & vt corpus sepultum post condemnationem possit exhumari, & ossa comburi. Ita ex communi Delrius *lib. 5. sect. 19.* post Gomezium *tom. 7. casu 1. num. 80.* Clarum *q. 51. n. 14.* & Simanch. in *praxi tit. 62. & 56.* Poterit tamen, inquit Delrius, *iudex sinere corpus sepeliri, cum protestatione, & litem cœptam contra mortuum prosequi, citatis ad defensionē hys, quorum interest, vt in hæresis crimine seruetur.*

Nimi-

Nimirum, quia huius, (vt & hæresis) excepti criminis natura est, vt morte non finiatur, sed contra mortuum procedi in eo possit.

Sed quot annorum spatio currit ius contra mortuum agendi? Putarem, inquit Deltius, in hoc crimine, quoad bonorum confiscationem, non posse agi post annum quadragesimum; ad memoriam tamen damnandam adhuc agi posse, iuxta ius canonicum, docent etiam Brunus de hæresibus lib. 5. cap. 37. & Simancha tit. 62. num. 7 ex capit. vlt. de prescriptionibus in 6. Sed ius civile videtur quinquennij tantū spatium exigere, iuxta legem 2. Cod. de Apost. & glossam in legem Manichei cod. de hereticis, cui in foro civili standum, vt ex communi tradunt etiam Gomez num. 81. & Clarus §. fin. q. 51. num. 24. & colligitur ex dictis ad 2. 2. S. Thom. disput. 4. de iustitia quest. 1. dub. 6 n. 99.

QVÆSTIO V.

Qua ratione, quibusue medijs Veneficia auertenda, aut extirpanda sint.

Ad S. Thomaam 2. 2. q. 67. a. 3.

112 **N**ON contentus esse Theologus debet criminis veneficij malitiã ac pernitiem intelligere, & ob oculos ponere; sed necesse est etiam, modum ac rationem ostendere, qua aduersus illud pugnandum sit. Vbi quidem duplex quæstio explicanda occurrit; Prima, qua ratione veneficia seu maleficia auertenda sint, ne cui noceant; Altera, qua ratione hoc crimen, quod diaboli tyrannide & hominum malitia adeo inua-

luit, e communitate extirpandum sit.

Quod ad prius quæsitum attinet, reuocandum est in mentem, quod tom. 1. disp. 5. de Angelis q. 6. dub. 7. docuimus, diabolum per se quidem immediatè ac directè non posse vlli damni in corpore inferte, nisi speciali Dei permissione interueniente; sed nec per sagas etiam, nisi Deo ob bonum finem permittente. Quare cum omnis hæc res à diuina prouidentia pendeat, optimum medium ad auertenda & euadenda maleficiorum damna, est spes & singularis fiducia in Deo, tum quotidianis precibus, tum vitæ honestate conscientiaque puritate comparata, iuxta illud Psalm 90 v. 1. Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei celi commorabitur; & illud Apostoli Rō. 8. v. 31. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Quod si nihilominus Deus aliquando etiam bonis, & in ipso confidentibus, mali quidpiam à maleficis obuenire permittit, id dubitandum nō est, ad maius eorum bonum, siue in hac, siue in altera vita cessurum; vt cum S. Iob accidit, qui post diaboli afflictionem, longe maiori postea, quam vnquam antea felicitate & prosperitate recreatus fuit.

Atque cum hac præsertim moderatione accipio illud, quod scripsit Aureolus in 4. dist. 34. q. vn. a. 2. Difficile quidem esse loqui de diuina potestate; sed de congruentia videri dicendum, quod cum diuina iustitia semper admisceatur misericordia, etiam vltra condignum, ex parte hominis; non puto, inquit, quod hominem exi-